

КАК СЪВЕТСКИЯТ СЪЮЗ ПОБЕДИ ВЪВ ВОЙНАТА

МАРК
СОЛОНИН

Прозорец
2021

СЪДЪРЖАНИЕ

МЮНХЕН И МОСКВА.....	7
ИГРИТЕ ОТ ПРОЛЕТТА НА 1941 ГОДИНА	23
Динозаврите.....	24
В полосата на активната отбрана	28
На варшавското направление.....	37
Тревожни очаквания	43
Един отговор и един въпрос.....	47
Недостигащото звено.....	50
Да се свалят или да не се свалят?	57
Новите ботуши на Суворов	68
Два дни „М“?	72
Ръкописите не горят.....	80
ЛЕБЕЖАНИ, НОВАЯ МИШ	82
ИСТОРИЯТА НА РАЗГРОМА В ДОКУМЕНТИ.....	96
ПОСЛЕДНИЯТ ОПИТ	112
Две воли в полето.....	113
Двата последни механизирани корпуса	120
Замисълът на контраудара	124
Кратък курс по поражение	129
Огън от небето.....	133
Проклетата Черногостница	138
Сражението край Сенно	143
БЛОКАДАТА НА ЛЕНИНГРАД. ФАКТИ И ВЪПРОСИ..	149
Изходни данни.....	149
Аритметика и география	153
Глад и смърт	157

Закъснялото спасение.....	160
Какво е пречело?.....	163
Възможно ли е било плаването по Ладожкото езеро?.....	164
Противодействие на противника.....	168
Варианти на отговор.....	171
КАК СЪВЕТСКИЯТ СЪЮЗ ПОБЕДИ	
ВЪВ ВОЙНАТА.....	173
Можеше ли Германия да победи?.....	173
Самоликвидаторът Хитлер.....	176
Рузвелт. Американското чудо	181
В небесата и на море.....	189
Петдесет Хирошими месечно.....	192
Алтернативната война	197
Оръдия вместо оръдия.....	201
Трите варианта	209
Гладиаторите на Сталин	213
Не закачай злото, ако си спи кротко.....	217
Ръкотворното слънце	224
Геометрия на политическата география	230

МЮНХЕН И МОСКВА

Мюнхен. Тази кратка дума влиза задължително в гарнитурата на псевдоисторическите знания на всеки патриот държавник. За Мюнхен знаят всички – както и за „мирно спящата страна“, „шперплатовите изтребители“, „едната винтовка на трима“, „Сталин се опитвал да отдалечи“, „Рихард Зорге предупреждавал“ и т.н. За „Мюнхенския сговор“ се припомня всеки път, когато се появява темата за пакта „Молотов – Рибентроп“. Това е съветският „ответен удар“, неотразимият аргумент за разобличаване греховете на извратения „Запад“. Да, но не всичко е толкова просто, колкото изглежда.

Като за начало – кратка историческа справка. Първата световна война води до сгромолясване на три огромни многонационални империи (Австро-Унгарската, Руската и Османската) и до създаването на нови държави. Победителите във войната (Антантата) установяват западната граница на новопоявилата се Чехословакия по предвоенната граница между Австро-Унгария и Германия. В резултат по северозападните и югозападните очертания на новата държава се оказват райони с компактно живеещо германско (може да се каже и „австрийско“) малцинство. И то твърде многобройно: в началото на 30-те години населението на Чехословашката република е от 7 400 000 чехи, 3 300 000 германци, 2 400 000 словаци, 600 000 унгарци, 500 000 закарпатски руснаци, 300 000 евреи и 100 000 поляци.

Няма да се отклоняваме да обсъждаме какви аргументи е могъл (или е трябвало) да приведе „Западът“ в Мюнхен, за да отрече правото на три милиона судетски немци за присъединяване към „фатерланда“, но все пак ще напомним на читателя, че англо-французите не искат нищо и нищо (освен позора) не получават. Ще напомним и това, че в Мюнхен Хитлер не настоява за ликвидиране на Чехословакия и

не я обявява за „уродлива рожба на Версайския договор“. В онзи момент исканията на Германия се свеждат до христоматийното „дайте свобода на народа ми“. Дори с оглед на известното днес за последиците от Мюнхен, не може да не се признае, че от страна на Англия и Франция това е – да, страхлив и глупав, но все пак опит да се предотврати войната. Нещо добро. Точно в това е главната и качествена разлика на Мюнхен от съветско-нацистката сделка, каквото е споразумението между двете страни – подпалвачи на войната, за поделяне на бъдещата военна плячка.

Да се върнем обаче към 1938 г. Какво е поведението на СССР в момента на „судетската криза“? И отговорът на този въпрос го „знаят всички“. Съветският съюз в лицето на народния комисар на външните работи Максим Литвинов от всички възможни трибуни клейми позорната политика на „умиротворяване на агресора“, изобличава гневно и порицава сурово Франция, настоява тя да изпълни задълженията си спрямо Чехословакия, уверява многократно Прага в неизменната си подкрепа, мобилизира и съсредоточава на западните си граници няколко десетки дивизии, подготвя за бой танкове и самолети, протяга многобройни ръце за братска помощ...

Всичко е добре, с изключение на едно – благата картина се нарушава от прост, очевиден, но все още незададен от никого въпрос: „Защо пък не са помогнали, щом толкова силно са го желали?“. Ами да, ако могъщият Съветски съюз, който през лятото на 1938 г. вече има стотици дивизии и бригади, хиляди танкове и самолети, е искал да помогне на Чехословакия (и то не само от платоническа любов към „братята славяни“, а и да не допусне „привижване на Хитлер на изток“), какво му е попречило да осъществи толкова полезните си и благородни намерения? Защо дори не е изпратена официална протестна нота до германското Министерство на външните работи, защо не е отзован съветският посланик от Берлин „за консултации“, а да не говорим за по-действени начини за изразяване на несъгласие от страна на Москва с условията и резултатите от „мюнхенската сделка“?

Интересно е да се отбележи, че във вариантите на отговор на този въпрос отчетливо прозират характерните за цялата съветска историография „два ешелона“, две равнища: за „своите“ и за „тъпата тълпа“. В издадените в мизерни тиражи, но претендиращи за научна солидност дебели монографии простичко и без увъртания, дори с известен демонстративен цинизъм (е, нали не сме деца, какво има да го увъртаме) се признава, че Съветският съюз така и не се е готвел да помага на чехите. *Практичният ум на Сталин диктува – както по времето на подготовката на Мюнхен (въпреки дипломатическата реторика), така и след него, позицията на наблюдател, изчакващ по-нататъшното развитие на събитията и ръководещ се от принципа, грубо казано, да не се рита срещу ръжена.*

А на широките народни маси след приказките за „седмстотин изтребителя, подготвени с всичко необходимо за незабавно излитане за Чехословакия“ и други завладяващи духа прояви на готовност на СССР да се притече на помощ на жертвата на фашистка агресия, с горестно хлипане е съобщено, че бихме били радостни да помогнем, но всичко поради една точка е приключило без нищо. Съветско-чехословашкият договор съдържал точката, че задълженията на СССР влизат в сила само ако Франция също се притече на помощ на Чехословакия. Та тя, Франция – нищо, та и ние – нищо...

Логиката е забележителна, позната и разбираема дори за тези, които не знаят от коя страна на глобуса трябва да търсят злощастния Мюнхен. „Бихме се оженили, но неговите (нейните) родители не искат.“ Да, но по закон и в живота нещата не са такива. За регистрирането на брак и възникването на цялата пълнота от права и задължения, свързани с встъпването в брак, не са нужни нито родители, нито „свидетели“ – единствено писмено потвърдено в държавно учреждение желание на двама души: младоженец и младоженка. При наличието на подобно желание въпросът се решава бързо и просто, със заплащане на малка такса, но ако такова желание липсва, той не се решава никога.

Нито Чехословакия, нито пък още по-малко Съветският

съюз са били колонии на Франция. Нито Прага, нито Москва се нуждаят от „разрешението“ на Париж, за да променят условията на съществуващия договор или да сключат какъвто и да било нов договор. Необходимо е само да поискат. При наличието на желание (политическа воля) сталинската дипломатия действа със смайваща бързина.

На 21 август 1939 г. в Москва все още се водят преговори между военни мисии (Англия, Франция, СССР) за съвместни бойни действия срещу Германия, а в нощта срещу 24 август в Кремъл вече се лее шампанско във връзка с подписването на пакта „Молотов – Рибентроп“. През нощта на 26 срещу 27 март 1941 г. в Белград е осъществен военен преврат, а на 3 април (т.е. само след седмица) делегация на новото югославско правителство вече води със самия Сталин преговори за сключване на договор за дружба и сътрудничество, какъвто е подписан на 6 април 1941 г. Поставен е абсолютен световен рекорд за скорост при сключването на договор с „народното правителство на демократична Финландия“, каквото правителство (ако се вярва на „Правда“ от 2 декември 1939 г.) е „случайно открито“ чрез радиопрехващане и още на следващия ден пристига в Москва за преговори.

Също толкова смело и решително Сталин нарушава всякакви норми на международното право. През 1939 г. Съветският съюз едностранно прекратява Договора за ненападение с Полша, а после и този с Финландия, води бойни действия на територията на непризнатата от никого, освен от Съветския съюз, Монголия. През 1940 г., заплашвайки с въоръжено насилие, анексира част от територията на Румъния (Бесарабия и Северна Буковина) и окупира трите прибалтийски страни. И какво от това? Хартиени фигурки не се мяркат пред очите на Сталин, а юридическите колизии не пречат на сериозните неща. Надявам се, че не е необходимо да се напомня как другарят Сталин се отнася към нормите на сталинската Конституция във вътрешнополитическите дела.

Може пък чехословашката буржоазия подло да е предала своя народ и в страха си пред нарастването на авторите-

та и влиянието на Комунистическата партия да е отклонила приятелската ръка, подадена от Москва? Да, чували сме и това. То обаче е твърде смешно. Президентът на Чехословакия Едвард Бенеш (преди това още от 1918 г. несменяем министър на външните работи) добавя към традиционното за чешкия елит русофилство и необикновена порция любов към марксизма и социализма. Бенеш е възможно най-левият политически лидер в предвоенна Европа, като по-леви от него са само щатните агенти на НКВД. Съвсем не е случайно, че след възстановяването на чехословашката държава през лятото на 1945 г. Москва точно на него поверява президентския пост. И това е, при положение че във всички останали случаи ръководителите на емигрантските „правителства в изгнание“ от главата до петите са облепени с етикети като „предатели“, „буржоазни лакеи“, „марионетки на световния империализъм“ и други ласкави думи.

Впрочем едва ли е нужно да се спори какво е искал или пък не е искал Бенеш. Съществува документ – разсекретен отчет на съветския посланик в Прага Сергей Александровски, наречен „Бележки за събитията в края на септември и началото на октомври 1938 г.“.* Нека да видим какво съдържа той:

... Левият печат енергично се бори и търси аргументи за доказване възможността и ценността на СССР като опора и без помощта на Франция. Посолството е затрупано от десетки телефонни обаждания на видни политици и журналисти и всекидневни многобройни посетители, които задават едни и същи въпроси: ще помага ли СССР без Франция, кой е авторът на условието в съветско-чехословашкия договор за взаимопомощ, свързваща съветската помощ с тази на Франция, не може ли спешно да се сключи нов, но вече съюзен договор...

На 21 септември другарят Литвинов в Женева много ясно подчерта зависимостта на съветската помощ от френската. Реакционните кръгове започнаха да експлоатират това обстоятелство...

* Архив внешней политики РФ (АВП РФ), ф. 0138, оп. 19, п. 128, д. 6.

По-нататък на няколко страници Александровски описва грандиозната народна демонстрация в Прага, как неговия черен „буржоазен“ пакард са поискали отначало да потрошат, но когато видели червеното съветско знаме върху него, с възгласи и приветствия, едва ли не на ръце, го прекарвали през бушуващата тълпа до вратите на президентския дворец.

Бенеш се опитва чисто делово да говори по темата за военно решение на спора между Чехословакия и Германия. Когато той задава въпроси за преминаване на Червената армия през територията на Румъния или за нашата реакция на възможно нападение от Полша срещу Чехословакия, в тона му няма никакви съмнения, че ние ще минем и с бойни действия през Румъния или Полша...

Когато на 25 септември бях при Бенеш, помещението му представляваше истински военен лагер... Признавам, че имах много тягостно усещане, защото нищо не можех да кажа на Бенеш, особено в отговор на практическите му въпроси. Той ме питаше колко хиляди бойци може да хвърли в Чехословакия въздушен десант на Червената армия, какво военно снаряжение ще стовари такъв десант, колко технически средства и кои от тях ще бъдат необходими, за да може този военен десант да започне военни действия...

На 26 септември вечерта, след речта на Хитлер, Бенеш не само че беше в бодро, но дори във весело настроение. Тонът му бе направо боеви...

На 27 септември Бенеш говореше напълно сериозно за неизбежността на войната и тонът му по въпроса за нашата помощ беше различен... Ясно усещах, че в силно нервно напрежение и крайно сериозно иска да чуе от нас как и кога ще окажем помощ... Нямам и не съм имал съмнения, че Бенеш до получаването на съобщението за конференцията в Мюнхен не е имал намерение да капитулира. В този смисъл не е лъгал нито себе си, нито своя народ, нито нас...

Съвсем като вопъл на отчаяние звучеше телефонното обаждане на Бенеш в девет и половина сутринта на 30

септември (деня на подписването на „мюнхенската сделка“ – М. С.)... Този исторически ден се нуждае от специално осветляване. По технически причини ще мога да се върна към него едва със следващата поща.

Приключено на 20 октомври 1938 г.

Докато съветският посланик (Александровски е съвесен човек, обсипва Москва с депеши с молби да спаси, т.е. да издаде входни визи за СССР на обречените чешки антифашисти; през пролетта на 1939 г. го отзовават от Прага, уволняват го от Народния комисариат на външните работи, арестуват го, наистина много късно – през 1943 г., разстрелват го през 1945, а го реабилитират посмъртно през 1956 г.) изпитва много *тягостно усещане, защото нищо не можех да кажа на Бенеш*, ръководството на Комунистическата партия разпространява листовка със следното съдържание: „Според напълно достоверни съобщения Съветският съюз е изпълнен с решимост да помогне на Чехословакия във всеки случай и във всяка минута, ако бъдем нападнати. Съветският съюз е непоколебимо с нас...“.

Не успях да открия продължението на доклада на Александровски (ако изобщо е съществувало) в Архива на Министерството на външните работи на Руската федерация. Затова за описване на събитията от „историческия ден, който се нуждае от специално осветляване“, ще се възползваме от книгата „Чехословакия между Хитлер и Сталин“ на американския историк от чешки произход Игор Лукаш. В неговото изложение трагичната развръзка изглежда така:

... Приблизително в 22 часа на 29 септември Бенеш получава съобщение от Москва от [посланика] Фирлингер, който му пише, че според отговора на [заместника на народния комисар на външните работи] Потьомкин, ако Хитлер нападне Чехословакия, „процедурата в Женева (т.е. при обсъждане в Обществото на народите – М. С.) може да бъде кратка веднага след като бъдат намерени държави, готови да противостоят на агресора“. Такъв е отговорът на Кремъл на молбата на Бенеш за незабавна авиационна помощ от 28 септември. Когато Бенеш най-много се нуждае от съветския си съюзник, Кремъл му